

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

mgr Jarosława Gorzawskiego pod tytułem:
*ZDARZENIA DROGOWE JAKO KLUCZOWA DETERMINANTA W KSZTAŁTOWANIU
BEZPIECZEŃSTWA RUCHU DROGOWEGO W POLSCE*

1. Uwagi o charakterze ogólnym dotyczące rozprawy

Recenzowana rozprawa doktorska napisana pod kierunkiem naukowym dr hab. Roberta Sochy, prof. AWSB, składa się z pięciu merytorycznych rozdziałów, których treść ujęto na 256 stronach. Część zasadniczą dysertacji poprzedza wstęp (5 stron), a wieńczy zakończenie (7 stron). Ponadto w konstrukcji rozprawy ujęto bibliografię (17 stron), wykaz rysunków, tabel i fotografii (3 strony) a także załączniki (19 stron). Łącznie ze stroną tytułową i spisem treści oraz streszczeniami w języku polskim i angielskim recenzowana rozprawa doktorska zawiera 317 stron.

Zgodnie z art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, celem niniejszej recenzji jest stwierdzenie, czy dysertacja autorstwa mgr Jarosława Gorzawskiego stanowi oryginalne rozwiązanie podjętego problemu naukowego oraz wskazuje na umiejętność prowadzenia pracy naukowej a także wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną kandydata ubiegającego się o nadanie stopnia doktora w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie.

Dysertacja porusza problematykę bezpieczeństwa w ruchu drogowym przedstawione go przez pryzmat synergii podejmowanych działań legislacyjnych, organizacyjnych, technicznych i inicjatyw społecznych na rzecz zmniejszenia liczby zdarzeń drogowych w Polsce.

Wiodące działanie badawcze podjęte przez Autora, zostało skorelowane wokół możliwości inicjowania działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa na polskich drogach. W oparciu o przeprowadzone badania, w tym rezultaty wywiadów eksperckich, analizę literatury przedmiotu oraz obowiązujących aktów prawnych i związkowych, po uprzedniej identyfikacji obszarów determinujących BRD, Autor zaproponował rozwiązania mogące w bezpośredni sposób i w relatywnie krótkim czasie wpłynąć na poprawę bezpieczeństwa na polskich drogach. W dysertacji zaprezentowano również rolę i zadania jakie realizuje Policja w tym obszarze.

Największa formacja mundurowa w Polsce, która realizuje zadania w obszarze bezpieczeństwa i porządku publicznego, od wielu lat jest postrzegana przez opinię publiczną, jako sprawnie funkcjonująca i nowoczesnie zarządzana instytucja, której personel (funkcjonariusze, pracownicy cywilni) pełni służebną rolę wobec społeczeństwa. Szybka i skuteczna reakcja policjantów wobec zidentyfikowanego naruszenia obowiązującego porządku prawnego lub zaistnienia zagrożeń np. w obszarze bezpieczeństwa ruchu drogowego, to jeden z czynników kształtujących pozytywne opinie o tej grupie dyspozycyjnej i jej kadrach. Zatem, podejmowanie wszelkich inicjatyw mających na celu poprawę efektywności tej formacji w zakresie podejmowanych ustawowo działań, stanowi bardzo oczekiwaną przez obywateli formę kreatywnego rozwiązywania problemów, wpisując się tym samym w strategię community policing, czyli zbliżenia się Policji do społeczeństwa. Jak wskazuje w swoich rozważaniach Autor dysertacji „...podejmowanie wszelkich aktywności, w oparciu o możliwe kierun-

ki doskonalenia funkcjonujących rozwiązań, pozwoli na podjęcie przez zaangażowane podmioty sprawnych działań w zakresie poprawy bezpieczeństwa na polskich drogach”. Recenzent w pełni zgadza się z powyższym stwierdzeniem i uważa, że problematyka na której skoncentrował się Autor rozprawy jest bardzo ciekawa i warta podjęcia wysiłku badawczego.

Problematyka działań podejmowanych na rzecz poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego w Polsce stanowi bardzo pożądany do naukowej eksploracji obszar. Jego zbadanie wymagało od Doktoranta posiadania szczegółowej wiedzy związanej z organizacją i funkcjonowaniem systemu ruchu drogowego w Polsce, w tym instytucji i formacji ustawowo powołanych do realizowania zadań w tym obszarze a także gruntownego poznania determinantów techniczno-organizacyjnych, które realnie kreują poziom bezpieczeństwa na naszych drogach.

Zawarty w recenzowanej dysertacji materiał empiryczny, w tym jego wartość naukowa, promocyjna oraz edukacyjna, bez wątpienia predestynuje Autora do dalszego udziału w procedurze nadania pierwszego stopnia naukowego. Tekst dysertacji zawiera rezultat działań badawczych, który został poddany wielopłaszczyznowej, kreatywnej analizie, dzięki czemu uzyskano nową, wynikową wartość poznawczą.

W dysertacji poza elementami i procedurami czysto poznawczymi, ustawowo wymaganymi w promocjach doktorskich, Autor sformułował również kilka supozycji, a sama praca nacechowana jest komponentami o proweniencji sprawozdawczej, instruktażowej i desygnacyjnej. Utylitarny wynik działania badawczego, może służyć do komparatystyki z rezultatami pozyskanymi w trakcie innych badań dedykowanych problematyce bezpieczeństwa ruchu drogowego w Polsce.

Odnosząc się do konstrukcji dysertacji pod kątem formalnym należy wskazać, że podział treści poszczególnych rozdziałów nie jest równy, co jednak w zasadniczy sposób nie wpływa ujemnie na ogólną pozytywną ocenę konstrukcji pracy. Rozprawa została napisana językiem poprawnej polszczyzny, przy czym Autor nie ustrzegł się kilku błędów stylistycznych. W sposób przystępny przedstawiono zagadnienia i terminy specjalistyczne, skorelowane z podejmowaną w dysertacji problematyką. Część epistemiczna pracy, odpowiada standaryzacji przyporządkowanej dotychczas w literaturze przedmiotu dla opracowań naukowych z zakresu nauk o bezpieczeństwie.

2. Ocena metodologiczna dysertacji

Odnosząc się do kwestii umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej przez mgr Jarosława Gorzawskiego, stoję na stanowisku, że Doktorant wykazał się w tym obszarze ich wysokim poziomem. Jak wskazał Autor dysertacji celem podjętych badań była „...eksplanacja oraz diagnoza uwarunkowań i rozwiązań mających wpływ na bezpieczeństwo ruchu drogowego oraz określenie obszarów działań wymagających doskonalenia na rzecz poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego”. Biorąc pod uwagę obrany przez Autora zasadniczy cel badań należy wskazać, że pozostaje on w logicznej spójności z merytoryczną zawartością dysertacji. Główny problem badawczy, przejawiający się w postaci poszukiwania odpowiedzi na pytanie: „w jakich kierunkach konieczne jest doskonalenie działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego celem obniżenia liczby zdarzeń drogowych?”, został wsparty czterema problemami szczegółowymi.

Konstrukcję metodologicznego szkieletu dysertacji ponadto tworzyła hipoteza główna, w której mgr Jarosław Gorzawski założył, „...że wszelkie inicjatywy podejmowane na rzecz poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego są niezbędne dla zachowania życia i zdrowia ludzkiego. Jeżeli zatem podejmowane działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego będą zmierzać do wprowadzania nowych regulacji prawnych, a także zastosowania nowoczesnych rozwiązań organizacyjnych, technicznych i technologicznych, również z wykorzystaniem inteligentnych systemów wspomaganie, w oparciu o bieżący monitoring zda-

rzeń na podstawie danych statystycznych i innych źródeł, przy równoczesnym zoptymalizowaniu procesu decyzyjnego oraz profilaktycznych kampanii społecznych, to wówczas nastąpi spadek liczby zdarzeń drogowych”.

Pośród teoretycznych i empirycznych metod i technik badawczych (wiodących i pomocniczych) wykorzystanych przez Autora w dysertacji, znalazły się: metoda badania dokumentów, metoda krytycznej oceny literatury przedmiotu, metody analizy, syntezy, abstrahowania, uogólnienia oraz wnioskowania dedukcyjnego, a także indukcyjnego. Natomiast narzędziem użytym w działaniu badawczym był autorski kwestionariusz wywiadu, składający się z metryczki (4 pytania) i 6 pytań merytorycznych.

Grupę badawczą stanowili eksperci reprezentujący Wojewódzkie Inspektoraty Transportu Drogowego oraz wojewódzkie oddziały Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad. W sumie poddano analizie 9 wywiadów z ekspertami reprezentującymi WITD Rzeszów, WITD Wrocław, WITD Kielce, WITD Łódź oraz GDDKiA Wrocław, GDDKiA Kielce, GDDKiA Kraków, GDDKiA Poznań i GDDKiA Rzeszów.

Wypracowany przez Autora model badawczy zogniskowany wokół proponowanych rozwiązań organizacyjnych, prawnych i technicznych, posiada spory potencjał rozwojowy i będzie niewątpliwie istotnym wyznacznikiem dla innych badaczy zajmujących się omawianą problematyką. Recenzent stoi na stanowisku, że zarówno dobór przedmiotu jak i celu działania badawczego, okazały się trafne, a zastosowanie właściwych instrumentów i rozwiązań metodologicznych, zasadniczo pozwoliło na wyjaśnienie postawionych w pracy problemów badawczych.

Podsumowując pracę w kontekście podejścia metodologicznego zastosowanego przez Autora w dysertacji, reprezentuję pogląd, że mgr Jarosław Gorzawski dobrze dobrał metody i narzędzia badawcze, co w konsekwencji pozwoliło na właściwą weryfikację przyjętych hipotez roboczych i uzyskanie interesujących treści poznawczych. W świetle powyższych konstatacji stoję na stanowisku, że wytyczony w rozprawie cel został osiągnięty.

3. Struktura i treść rozprawy

Rozprawa doktorska autorstwa mgr Jarosława Gorzawskiego, stanowi efekt prac badawczych prowadzonych przez Autora a poświęconych problematyce bezpieczeństwa ruchu drogowego w Polsce. W dysertacji wykorzystano materiał empiryczny zgromadzony w trakcie badań z udziałem ekspertów reprezentujących instytucje odpowiedzialne ustawowo za bezpieczeństwo ruchu drogowego w naszym kraju.

Realizując zadania w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego, każda instytucja czy formacja mundurowa w Polsce ma obowiązek realizować ustawowo powierzone zadania z zachowaniem troski o bezpieczeństwo wszystkich – bez wyjątku, osób przebywających na terytorium naszego kraju. Zatem, podejmowanie inicjatyw polegających na analizowaniu i weryfikowaniu faktycznego stanu prawidłowej realizacji przez instytucje i państwowe grupy dyspozycyjne zadań w zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego, stanowi warunek *sine qua non* dla prawidłowego rozwoju każdego demokratycznego społeczeństwa. Bez wątpienia w ten inspekcyjny obszar, wpisuje się działanie badawcze zawarte w niniejszej dysertacji.

Zasadniczą część pracy tworzy pięć rozdziałów merytorycznie poprzedzonych wstępem i zwieńczonych zakończeniem. We wstępie w sposób przejrzysty została przedstawiona etiologia podjęcia się przez Autora próby zdiagnozowania problematyki zawartej w dysertacji.

W rozdziale pierwszym (strony 10-27) zostały ujęte metodologiczne podstawy przeprowadzonych badań. Przedstawiono sytuację problemową, przedmiot badań, główny cel i problem badawczy, a także przyjęte hipotezy. Ponadto doktorant przybliżył zastosowane w procesie badawczym metody, techniki i narzędzia badawcze. Ostatnim komponentem tego

rozdziału było omówienie organizacji i przebiegu procesu badawczego. Zdaniem recenzenta, mgr Jarosław Gorzawski w sposób przekonujący przedstawił motywację do podjęcia badań i ich użyteczne znaczenie.

Rozdział drugi – teoretyczny, zredagowany został na 63 stronach (s. 28-91) i odnosi się do faktycznego stanu bezpieczeństwa ruchu drogowego w Polsce oraz w wybranych europejskich krajach. W tej części Autor dokonał klasyfikacji zdarzeń drogowych, scharakteryzował efektywność podejmowanych działań na rzecz bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz przedstawił skutki zdarzeń drogowych w ujęciu społecznym i gospodarczym.

W rozdziale trzecim, którego treść ujęto na 57 stronach (s. 92-149), dokonano charakterystyki determinantów wpływających na poziom bezpieczeństwa w ruchu drogowym. Uważnie śledząc tę część dysertacji dowiemy się m.in. o przyczynach zdarzeń drogowych oraz wpływie infrastruktury drogowej, otoczenia drogi i stanu technicznego pojazdów na występowanie zdarzeń drogowych. Ponadto Autor przedstawił wzajemne korelacje systemu ruchu drogowego U-P-O, który przedstawiono przez pryzmat postrzegania człowieka jako wiodącego podmiotu w ruchu drogowym.

W czwartym rozdziale dysertacji (s. 150-222), Autor przedstawił działania podejmowane w zakresie poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego przez wybrane kraje europejskie które odznaczają się największą skutecznością w zakresie redukcji liczby ofiar śmiertelnych wypadków drogowych. Czytelnik będzie miał możliwość zapoznać się z rozwiązaniami w obszarze BRD, które aktualnie są wykorzystywane w Portugalii, Hiszpanii, Norwegii oraz na Słowacji.

Rozdział piąty (s. 223-265) poświęcony kierunkom działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego, został wypełniony treściami bezpośrednio wpływającymi z pozyskanego wyniku działania badawczego. W rezultacie Autor skonkretyzował zakres nowych rozwiązań w obszarze prawnym, organizacyjnym i technicznym, które mogą realnie wpłynąć na poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego w Polsce.

W zakończeniu dysertacji Autor dokonał podsumowania podjętych rozważań, w tym weryfikacji hipotezy głównej. Należy zgodzić się ze stanowiskiem Doktoranta, „...że wprowadzanie nowych regulacji prawnych, a także zastosowanie nowoczesnych rozwiązań organizacyjnych, technicznych i technologicznych, również z wykorzystaniem inteligentnych systemów wspomaganie, w oparciu o bieżący monitoring zdarzeń na podstawie danych statystycznych i innych źródeł, przy równoczesnym zoptymalizowaniu procesu decyzyjnego oraz profilaktycznych kampanii społecznych spowoduje spadek liczby zdarzeń drogowych”.

Jednocześnie Autor dysertacji po przeprowadzonym działaniu badawczym skonstatawał, że „...podwyższanie poziomu sprawności działania, zachowanie człowieka, stan infrastruktury drogowej i otoczenia drogi oraz stan techniczny pojazdów, implementacja międzynarodowych praktyk, regulacje prawne dotyczące zasad i porządku w ruchu drogowym, jak również wdrożenie ogólnopolskiego elektronicznego systemu organizacji ruchu to główne elementy kształtujące wskaźnik zagrożenia bezpieczeństwa ruchu drogowego w Polsce”.

Dążąc do osiągnięcia założonych celów dysertacji, po przeprowadzonych badaniach, Autor stwierdził, że „...podejmowane działania mające na celu zwiększenie poziomu bezpieczeństwa w ruchu drogowym muszą mieć charakter wieloaspektowy i mieć swoje podłoże w naukowym podejściu opartym na wynikach badań naukowych. Ważne jest doskonalenie każdego ze wskazanych elementów systemu U-P-O, właściwe kształtowanie bezpiecznych warunków technicznych, stosowanie nowoczesnych rozwiązań, precyzowanie oraz przestrzeganie zasad bezpiecznego poruszania się po drogach wszystkich uczestników ruchu drogowego, bowiem każdemu z nas jako uczestnikom ruchu powinno zależeć na bezpieczeństwie.”

Recenzent reprezentuje pogląd, że nieustannie należy dążyć do optymalizacji działań wszystkich instytucji i podmiotów kreujących poziom bezpieczeństwa ruchu drogowego w Polsce. Należy przy tym pamiętać, że wszelkie reorganizacje kompetencyjne instytucji i for-

macji mundurowych niosą ze sobą również przeobrażenia w funkcjonowaniu społeczeństwa, które z natury rzeczy jest bardzo wrażliwe na wszelkiego rodzaju zmiany.

4. Uwagi i sugestie końcowe

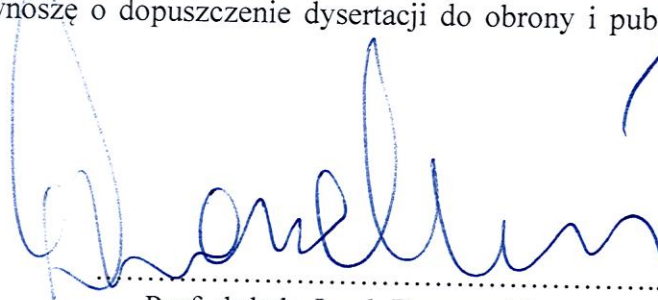
Recenzowana, rozprawa doktorska mgr Jarosława Gorzawskiego została przygotowana z uwzględnieniem niezbędnych standardów odpowiadających pracom naukowym, w tym dysertacjom z zakresu nauk o bezpieczeństwie. Tekst został dobrze zredagowany stylistycznie. Pewien niedosyt recenzenta budzi zbyt mało prac poświęconych bezpieczeństwu ruchu drogowego na Słowacji, z których korzystał Autor dysertacji. Wiodącą rolę w działalności naukowej i publikacyjnej w zakresie BRD na Słowacji odgrywają od wielu już lat naukowcy reprezentujący Akademię Korpusu Policji w Bratysławie oraz Wydział Inżynierii Bezpieczeństwa Uniwersytetu w Żylinie.

5. Wniosek końcowy

Przedstawiona do recenzji dysertacja, spełnia wymagania stawiane pracy doktorskiej ustalone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U z 2018, poz. 1669 z późn. zm.).

Rozprawa doktorska autorstwa mgr Jarosława Gorzawskiego prezentuje jego bardzo wysoki poziom ogólnej wiedzy teoretycznej w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie. Bez wątpienia Autor dysertacji wykazał się znaczącymi kompetencjami i merytorycznością w zakresie samodzielnego prowadzenia pracy naukowej a pozyskane rezultaty badań i płynące z nich oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, może znaleźć zastosowanie zarówno w sferze organizacyjnej jak i społecznej, ze szczególnym uwzględnieniem instytucji i formacji odgrywających kluczową rolę w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego w Polsce.

W związku z powyższym wnoszę o dopuszczenie dysertacji do obrony i publicznej dyskusji.

Prof. dr hab. Jacek Dworzecki